

העב והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

גליון מס' 8 • שנה א'

בס"ד • פרשת צו - חג הפסח תשפ"א

דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס. י"ל הכונה מצוה שאינה כרוכה בהוצאת ממון צריכה זרוז ביותר, כיון שאינו עולה ממון מזניחים ומתרשלים בה כמצות אנשים מלומדה. אבל דבר שעולה לו לאדם בממון נזהר בו מעצמו.

דרשת שבת הגדול שנאמרה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בהאי שתא בבית מדרשינו

בענין למה אין בודקין חמץ
בליל שבת שחל בו ערב פסח
ובעניני השעה

כתב הטור או"ח סימן תמ"ד וכן בשו"ע שם סעי' א' ארבעה עשר שחל להיות בשבת בודקין בליל י"ג ומבערין הכל לפני השבת ומשירין מזון ב' סעודות לצורך השבת וכו' וכך פסק הרמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ג ה"ג, הנה מקורו של דין זה אינו ברור כ"כ כי לא נפרש דין בדיקת חמץ כשחל י"ד בשבת, אבל ברמב"ם ציינו שם מקור דין זה למתניתין [פסחים מט.] ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת דברי ר' מאיר וחכמים אומרים בזמנו רבי אליעזר בר צדוק אומר תרומה מלפני השבת וחולין בזמנו, וכן הובא בברייתא בגמ' [שם יג. וכן בדף כ:] וכו' בירושלמי [פסחים פ"ג ה"ו], א"כ נקטו כדעת ר' מאיר דמבערין הכל לפני השבת וממילא בהכרח בודקין ג"כ קודם השבת. אבל הב"י על הטור לא ציין מקור זה וכתב וז"ל ומה שכתב רבינו שבדקין בליל שלשה עשר כן כתב הרמב"ם בפרק ג' ופשוט הוא דאפילו מאן דאמר שאין מבערין לפני השבת מכל מקום צריך לבדוק לפני השבת שהרי בליל שבת אינם יכולים לטלטל הנר כדי לבדוק.

ובס' ערוך השולחן סי' תמ"ד אות ב' כתב דאף שהוא כנגד המשנה (דלחכמים מבערין בזמנו באופן המותר בשבת, אבל ז"א דהא כתב הב"י דאפי' למ"ד

והנה אצל הקרבנות מצינו דקרבן עולה מוקטר כליל לד' ואין לבעלים שום הנאה, ע"כ דרשו כל העוסק בתורת עולה פ' שלומד באופן זה כמו קרבן עולה כליל לד' אזי עולה לו כאילו הקריב קרבן. וז"ש זאת תורת העולה לימוד תורה על דרך עולה, היא העולה, זה נחשב לקרבן עולה, ולעולם הוא הדין בתורת כל הקרבנות.

צו את אהרן ואת בניו לאמור זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה וגו' כל הלילה עד הבוקר וגו' ולבש הכהן מרו בד וגו'. וברש"י אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. לכאורה צ"ב דהפסוק התחיל בסדר עבודת העולה ותורות הדשן ואח"כ המשיך בסדר לבישת בגדי הכהן דלא שייך הכא, אלא בפרשת תצוה.

ואמרת דרך צחות (בסעודת בר מצוה) לענין חינוך הבנים, שכן כתיב צו את אהרן ואת בניו לאמור, והיינו דכשרוצה האב לומר ולהדריך את בנו או להוכיחו על מעשהו, הנה באמירה לבד שיאמר לו עשה כך ועשה כך, לא יועילו אמרותיו אם האב בעצמו אינו נוהג כן, אלא לאותה שעה ולאותו הזמן בלבד כי הבן ירא מאביו, ולאחר זמן יפרוק עולו מעל צוואריו כידוע, וחיוני זה לא יתקיים אלא מיד אבל לא לדורות, משא"כ אם הבן רואה את אביו שהוא נאה דורש ונאה מקיים בעצמו מה שהוא דורש מבנו, זה יעשה רושם בנפשו ובמחשבתו יותר מכל הדיבורים ויתקיים לעד ולדורות. וז"ש צו את אהרן ואת בניו לאמור וכו', אין צו אלא לשון זירוז היינו חינוך מיד ולדורות, פ' דהאב הרוצה לחנך את בנו באמרי פיו, לאמר זאת תורת העולה, פ' אם רק יאמר לבנו זאת תורת העולה כך היא דרכה של תורה להיות עולה לה' וכו' וכו', ואינו אלא באמירת פיו בלבד והוא אינו עושה כן, אז היא העולה, העולה הלז לא תתקיים אלא לפי שעה בהיותה תהא, אבל לתכלית הענין אף אם ידבר כל הלילה עד הבקר לא יועילו הדיבורים אם הוא עצמו לא יעשה כן. ולעומת זה ואש המזבח תוקד בו לא תכבה, אם הוא רוצה שתוקד בו אש התורה וההתלהבות תמיד מיד ולדורות, אז ולבש הכהן מדו בד הוא בעצמו יוכיח בהנהגתו ובמדותיו דרך עבודת ד', ומכאן בד יהיו על בשרו, הוא בעצמו ינהג בצניעות בקדושה וטהרה, ואז יראה בנו זאת וממנו יראה וכן יעשה לדורות.

פרשת צו

צו את אהרן וכו' זאת תורת העולה היא העולה. כתב בעל הטורים לומר כל העוסק בתורת העולה כאילו הקריב עולה, וכ"ה בבעלי התוספות. הנה דרשו חז"ל (מנחות קי.) כל העוסק בתורת חטאת, אשם, כאילו הקריב וכו'. ושם לא דרשו זאת על עולה, וכתב מהרש"א בחידושי אגדה ופירש דלא נקט במילתיה עולה ומנחה משום דפשיטא כיון שבאים בנדבה, ולא אצטרף ליה לפרש דודאי הוה ממש כאילו הקריב בנדבה, אבל חטאת ואשם שלא באו בנדבה אימא דלא תיחשב להן העסק בתורתן, משו"ה קאמר דאפילו הכי בעסקו בהן נוטל שכר כאילו חטא והקריב חטאת ואשם ע"כ. אבל בספר דברי שאל פירש דדרשו מדכתיב זאת תורת העולה היא העולה, פ' דלימוד תורת עולה, היא היא הקרבת עולה, ומינה ילפין לכולהו ע"כ. והדבר צ"ב למה גילתה זאת התורה תחילה בקרבן עולה דייקא.

ויש לבאר, דהנה ידוע מ"ש הרמב"ן (ויקרא א ט) דענין הקרבנות הוא כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא אלהיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי איבריו ע"כ. והנה לימוד התורה ביגיעה הוה ג"כ מיעוט חלבו ודמו של אדם כמו"ש חז"ל תורה מתשת כוחו של אדם (סנהדרין כו:) ופ' דמחלשת כוחות החומר ותאות הגוף, וכן איתא עובדא גבי ריש לקיש דמשקבל עליו עול תורה מיד תשש כוחו (ב"מ פד.), נמצא דלימוד התורה גורם אותה פעולה כמו הקרבת קרבן. ובאמת זה שייך בכל לימוד ולא דוקא העוסק בפרשת הקרבנות, אך הנה תורה לשמה היינו כשלומד לשם ה"ת ואינו עושה תורתו קרדום לחפור בה ולגרום לו הנאה, ואף דמותר ללמוד גם באופן זה אבל תורה לשמה לא מקרי, וכמו"ש התוס' (תענית ז. ד"ה וכל העוסק) דלימוד שלא לשמה היינו שלומד לשם הנאה. ונראה בבאור הענין דלימוד הזה אינו תורה לשמה משום דכיון דכל תכלית לימוד התורה להביא לידי שבירת החומר ומיעוט הנאת הגוף, הנה אם לומד לשם הנאה היה הוה תרתי דסתרי, ולכן לא מקרי תורה לשמה אלא אם אין לו בה שום הנאה גשמית אלא עונג רוחני בלבד.

שאין מבערין מ"מ צריך לבדוק לפני השבת) סמכו על הא דאיתא בפרק קמא דתניא ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת, דברי רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום רבי יהושע, אמרו, לא זו משה עד שקבעו הלכה כן עיי"ש, ואע"ג שאין למידין הלכה ממשנה ובריייתא וכו' מכל מקום בכאן שהש"ס הביא הבריייתא ואמרו שלא זו משה עד שקבעו הלכה כן שמע מינה דהלכה ברורה היא.

והנה בספר אבני שהם [להגאון ר' אברהם פרץ ז"ל מגדולי רבני קושטא שאלוניקי תר"ח] ח"י על שו"ע הל' פסח [סי' תמ"ד] הקשה על הלכה זו וז"ל, וקשה דאמאי לא אמרינן בדברנן אתי עשה ודחי ל"ת דהיינו העשה דבדיקה הוא דרבנן דוחה הל"ת דאיסור מוצקה דהוי דרבנן, כמו דאמרינן בדאורייתא אתי עשה ודחי ל"ת (דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון), וכמו שראיתי להרב מג"א בס' תמ"א סק"ב שכתב משם הרב של"ה [מס' פסחים ריש פרק נר מצוה ט"ז] גבי המוצא חמץ בביתו ביו"ט או בשבת ע"פ אחר ה' שעות יאמר לגוי שיצוא החמץ, ולא מבעיא אם לא בטלו דאז עובר בדאורייתא דמותר על ידי גוי, אלא אפילו בטלו דאינו אלא מדרבנן, מכל מקום יוציא החמץ ע"י עכו"ם דאתי עשה דרבנן דתשבייתו ודחי ל"ת דרבנן דאמרינן לעכו"ם, דבדרבנן אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת דרבנן דאמרינן לגוי שבות, כדן עשה ולא תעשה דאורייתא דאתי עשה ודחי לא תעשה, כמו מילה בצרעת וכלאים בציצית. והא דלענין שופר בראש השנה כשחל בשבת לא דחי השופר אפילו שבות דשבות, כמו שכתב הטור או"ח סוף סימן תקפ"ו בשם התוספות (גבי מפקחין על הגל שנפל על השופר וא"א ליטלו בלא טלטול אבנים וכו"ב דכתב רבינו יונה דמותר לומר לגוי לעשות כיון דאינו דאל שבות דשבות אבא תימא חלקו עליו), שאני התם בעידנא דעבר על השבותים אינו מקיים מצות עשה דהשופר, כי מצות עשה דהשופר דהיינו התקיעה הוא בא אחר, אבל אם בעידנא דדחי לא תעשה מקיים העשה, כמו צרעת במילה, ברגע שעובר על השמר בנגע הצרעת בהעברה זו מקיים מצות עשה דמילה, וכן כלאים בציצית, אז נשאר הכלל במקומו אתי עשה ודחי לא תעשה, וכן מובאר בתוספות פרק אלו מציאות, וכן במסכת יבמות פרק קמא, הכי נמי בעידן שהגוי מטלטל חמץ מקיים תשבייתו מבתיכם וק"ל. וא"כ תימא על הב"י שכתב ופשוט הוא עכ"ל.

ותירץ באבני שוהם ב' תירוצים א' דמאי דאמרינן עשה דוחה ל"ת היכא דבעידנא דמיעקר הלאו מקיים העשה וכמו"ש הרב של"ה שם, אבל היכא דבעידנא דמיעקר הלאו דהיינו הטלטול באותה שעה לא מקיים עדיין העשה דבדיקה כי אם אחר, ובעת הטלטול (הנר) עבר הלאו דדבריהם ולא קיים עדיין העשה בכה"ג לא אמרינן הכי. ב' דמאי דאמרינן עשה דוחה ל"ת היכא דלא אפשר בלאו הכי דלא מקיים העשה כי אם בביטול הל"ת, אבל היכא דאפשר בלא"ה לא, והכא נמי בדין בדיקה אפשר לקיים העשה בלא ביטול הל"ת דהיינו לבדוק בליל י"ג.

והנה לכאורה תירוצו הא' משני שפיר שכן כללא הוא דלא אמרינן עשה דוחה ל"ת אלא כשבעידנא דמקיים העשה עוקר את הלאו אבל כשלא בעידנא לא אמרינן עדל"ת ולמה הוצרך לתירוצו השני דהיכא דאפשר לקיים שניהם בלא"ה לא דחי.

ונראה לבאר דהנה המג"א הקשה על השל"ה דמותר לטלטל את החמץ ע"י גוי לבעור וז"ל וצ"ע דהכא נמי אע"פ שנותנו לעכו"ם עדיין אינו מקיים העשה עד שיבערנו מן העולם דהא מייירי לאחר זמן איסורו, פי' וא"כ לא הוי בעידניה דדמי לאין מפקחין את הגל לשמוע תקיעה שופר ע"כ, וכתב ע"ז בהגהות רע"א וז"ל בפשוטו י"ל דבשופר אין הפיקוח התחלה למצות תקיעה כלל רק הכנה לקיום המצוה להשיג שופר, אבל הכא דנתינה לעכו"ם להוציא מביתו כולה השבתה הוא אלא דלא נגמרה עד גמור ביעורו מהעולם מש"ה מקרי בעידנא, ועי' נמוק"י ב"מ פ"ב ע"כ, וכונתו לנמנו"י ב"מ ל"ע א"גבי מצות השבת אבידה כהן והיא בבית הקברות השבת אבידה עשה דכתיב השב תשיבם לאחריך וטומאת כהן עשה

ולא תעשה דכתיב וקדשתו ל"ת דכתיב לנפש לא יטמא ואין עשה דוחה את ל"ת ועשה, וכתב הנמו"י [ד"ה ועל הא] ועל הא דאמרינן דאין עשה דוחה עשה ול"ת, איכא דמקשו (הרמב"ן ד"ה מיהו) למה לי מהא עשה טעמא דאפילו ליכא גבי טומאה אלא לאו גרידתא לא דחי ליה עשה דאבידה דהא קיי"ל אין עשה דוחה לא תעשה אלא דבעידנא דקא מיעקר לאו קא מוקים לעשה, אבל הכא כי קא מטמא עבר ליה ללאו ולא מקיים לעשה עד דמהדר ליה למרה, תירץ הרנ"ב דהכא נמי בשעה שעבר אלאו קיים העשה דהא מתעסק הוא במצות השבת בשעת עקירת הלאו, ואעפ"י שלא גמרה מה בכך גם מצות מילה לא נגמרה עד דפרע דקיי"ל מל ולא פרע כאילו לא מל וכו', אבל הרב רבי יהוסף ז"ל כתב בלשונו בנמוקיו דשאר המפרשים ז"ל לא סברי הכי דיכולים לומר דלא דמיא למילה דמילה כל מה שנעשה בה הוא גוף המצוה עצמה ואם לא גמרה לא נעשית אלא חצי המצוה כמו שאם לא הטיל ציצית אלא בשתי כנפיו וכן בתקיעת שופר אם לא השלים התקיעות, אבל גבי השבת אבדה עיקר גוף המצוה השבת בבית הבעלים שזהו עיקר גוף כוונת המצוה והשאר הוי כעין מכשירי מצוה דודאי אע"פ שצריך להשבת אבדה הנטילה וההבאה קודם לכן, עיקר גוף המצוה הוא ההשבת אל ביתו ודמי למכשירי שאר מצות שאע"פ שצריך לעיקר מצות נטילת לולב לעקרו מן הדקל מ"מ העיקר הוא הנטילה ואע"פ שבתחלה מתעסק הוא לקיום המצוה, גבי השבת נמי מתחלה אינו אלא כמתעסק להשיב אל ביתו.

הרי לן פלוגתא בין הר"ן להר"י יהוסף בזה אם התחלת המצוה כשעדיין לא גמרה מיחשב בעידינה או לא, דלשיטת הר"ן כיון שהוא מתעסק במצוה הוי בעידינה אע"פ שלא גמרה עדיין, ודוחה לא תעשה, ולדעת הר"י יהוסף הלכה המצוה אינה נחשבת בעידינה ולא ינתן לדחות ל"ת, ולפי"ז י"ל דקושיית ס' אבני שהם אולא רק לשיטת הר"ן דעכ"פ בשעת טלטול הנר הוי כבר תחילת הבדיקה, ולמה לא יבדוק בליל שבת ע"י טלטול דרבנן, ולכן הוצרך לתרץ דמאי דאמרינן עשה דוחה ל"ת הוא רק היכא דלא אפשר בלאו הכי דלא מקיים העשה כי אם בביטול הל"ת, אבל היכא דאפשר בלא"ה לא. אבל לשיטת הר"י יהוסף ניחא לן בתירוצו דאי אפשר לבדוק ע"י טלטול נר בשבת משום דהכנת המצוה לא מיחשב בעידינה ונמצא שמטלטל את הנר קודם הבדיקה לפיכך אסור.

ונראה לי לחדש ולומר דאף לשיטת הר"י יהוסף דלא ס"ל שהתחלת המצוה נחשב בעידינה, הנה במצות בדיקת חמץ תיקנו חז"ל בודקין לאור הנר דייקא [פסחים ז.], ולא לאור החמה וכיו"ב אלא דוקא נר וילפינן מקרא, ובירושלמי [פסחים פ"א ה"א] אפילו ביום צריך בדיקה לאור הנר לא סוף דבר בית שאין בו אורה אלא אפילו בית שיש בו אורה, וכמו"ש המשנה ברורה סי' תמ"ד דמ"ט בודקין בליל ששי כי בערב שבת א"א לבדוק דאין בודקין לאור החמה, א"כ גם לשיטתו שפיר מצינו למימר דטלטול הנר הוא חלק ממעשה המצוה עצמו והוי בעידינה, וקשיא למה לא תיקנו לבדוק בליל שבת ע"י טלטול הנר, ולכן אצטריך לתרץ דכשאפר לקיים שניהם בלא דחיית הל"ת לא אמרינן עדל"ת.

וראיתי עוד כמה תירוצים על קושיא זו, א' אין עשה דרבנן דוחה עשה ול"ת דרבנן, ומוקצה הוי עשה ול"ת דרבנן כ"כ הפמ"ג הל' שבת משבצות ש"ב סק"ב. ב' בס' חידושי הגאון האדור"ת עמ' ו' כתב וליכא למימר דעדל"ת ג"כ בדרבנן דכל דתקון רבנן כדאורייתא תיקנו, זה אינו דהא ביבמות ז' א' אמרו דכל עדל"ת חידוש הוא א"כ אין לך בו אלא חידוש, ותו דהא בכל דרבנן איכא עול"ת א"כ ל"ל דזה דחי זה דאין עשה דוחה עשה ואין ל"ת דוחה לא תעשה דמאי אולמא ובודאי שוא"ת עדיף. ג' חכמים לא תיקנו בדיקה בליל שבת.

ולהלכה בער"פ שחל בשבת שבדיקת חמץ ביום חמישי ליל י"ג אם שכח לבדוק ונזכר בליל שבת קודש כתב בשו"ת אבני צדק (סיגעט) או"ח סימן נ' שמוותר לומר לעכו"ם להדליק נר ולטלטלו לצורך הבדיקה דהוי שבות במקום מצוה, ואת החמץ הנמצא יצוה לגוי לשפרו, וצ"ע קצת דהא אין שליחות לעכו"ם ונמצא שנשרף

מאליו ולא קיים תשבייתו, ויש מתירין לומר לעכו"ם רק לטלטל הנר ממקום למקום כדי שהיהודי יבדוק על ידו דהוי שבות דשבות במקום מצוה, ע' שהע"צ סימן תל"ה ס"ק ט', אבל בשו"ע הרב סימן תל"ה סעיף ג' אסור לטלטל נר ע"י עכו"ם לצורך הבדיקה.

שלמי תורה

בימים אלו חייבים אנחנו להודות ולהלל לקב"ה על שהצילנו מרדת שחת והעביר מעלינו את המגפה הנוראה שניתנה עליה זה שנה תמימה מאז חג הפסח העל"ט, ובטלו בתי כנסיות ובתי מדרשות ושבתו שמחות מישראל ל"ע, כל ראש לחל וכל לבב דוי, כמה וכמה נפשות ישראל נספו במחלה וביניהם גדולי תורה זקנים עם נערים חסידים ואנשי מעשה ז"ל נמצאה, וב"ה כבר סר מור המות מעל בתינו ושם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלינו, לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח למי שהוציאנו מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, כימי צאתנו מארץ מצרים כה יתן ד' ולא ישמע עד שוד ושבר בבתי ישראל אך ששון ושמחה ישיגו ושמחת עולם על ראשם.

אבל אין דבר רע יורד מן השמים ובכל גזירה צריך למצוא את הטוב המסתתר בה, ואכן גם בימים הקשים שעברו עלינו בגזירה זו עכ"ז נתחזקנו בע"ה בענין קירוב לבבות ואחדות בין אחב"י ואיש את רעהו יעזורו בגוף ובממון ולאחיו יאמר חזק, רבים גם ניצלו את שעות הפנאי ממלאכתם והצטרפו לשיעורי תורה, ובודאי ימשיכו בזה לאורך ימים, ועל הכל יש להוסיף גם טובה כפולה ומכופלת, אם כי כרוכה בדאבון לב, וזאת היא, בשולי המגיפה נעשה בירור מוחלט בענין גדול הצריך חיזוק תמידי ועדיין הוא רופף במתנו, והוא כי כידיעו מייסדי הישוב החדש בארה"ק הראשונים היו בני בליעל מארצות רוסיה ואוקראינה וסביבותיהם שפרקו עול יהדות מעליהם נטשו את בתי תלמודם ובית אבותיהם וברחו לארה"ק, גזלו את ארץ הקודש מיושביה אנשי הישוב הישן תלמידי הבעש"ט והגר"א ויוצאי ארצות המזרח הותקים יושבי הארץ שהיו רובם ככולם שומרי תורה ומצות יראים ושלמים, רוב מוחלט מיושבי הארץ מדן ועד באר שבע היו שומרי תורה ואנשי אמונה איש איש עפ"י דרכו. לגודל האסון באו אלה המופקרים ודחקו את רגליהם והשתלטו על הארץ כחח הזרוע עד שהכריזו על מדינתם ויצא העגל הזה. אין זה סוד שכל מטרםם היתה להעביר את כל ישראל על דתם ואמונתם ולא ישאר שריד לשומרי תורה, קדשו מלחמה כנגד כל התורה לבלתי השאיר אפילו מצוה אחת, הכל רצו לבטל כבימי היונים, ותהי ראשית מזומתם בהקמת הקיבוצים הידועים לשמצה ושם העבירו את הדור הצעיר בכור ההיתוך להשליך מעליהם כל זכר וסימן ליהדותם, ביטלו שבת ומועד חיללו יום כפור וכפו אכילת חמץ בפסח, ביטלו קדושת כדת משה וישראל ובחלקם גם ברית מילה, שמו ללעג את התורה ומצותיה, ולא חסו על כבוד אבותיהם ומורשתם, ולא עוד אלא שאחר גלי העליה הגדולים של שארית הפליטה שרידי השואה האיומה המתניו רשעים אלו לבואם ובמהירות צדו אותם והכניסום במחנות עולים ושם העמידו מדריכים נוגשים לפרוק מעליהם את כל מורשת אבותם ובכח הזרוע טבחו בהם טבח רוחני, הסירו מעליהם צלם אלקים בגזיזת זקנם ופיאותיהם וכפו עליהם לחלל שבת ומועד, גם לא חמלו על יתומים אחרים מוצלים מאש התופת ואנסו אותם בלגוד בתורתם ומורשת אבותיהם שנשרפו על קידוש השם, שלחו שליחים להביא את כל עדות המזרח מארצות פזורים והעבירום על דתם כליל, גידלו כאן דור תינוקות שנשבו שאינו מכיר אפי' פסוק שמע ישראל וגו' דור בליעל שאין לו כל דת ודין רק אחת והיא שנאה כבושה כנגד התורה הק' ושומרי מצותיה.

כל זאת ועוד ועוד כללו לנו רשעי ישראל ברוע לב אכזרי ובמצח נחושה והכל במצות ופקודת שלטון הכפירה וראשיהם, ועתה מננה בפהם שהחילונים הם רוב העם ואילו שומרי תורה הם רק מיעוט ומה לו להלך, נכון ודאי כן הוא, אחר שהם העבירו בידיהם את רוב העם על דתו

ואמונתו והעלו בכונה תחילה אלפי רבבות גויים גמורים לארץ כדי שבניהם ובנותיהם יתערבו בגויים ויצאו מכלל ישראל לגמרי ולא יזכר שם ישראל קודש עוד, נעשו הם הרוב ומעתה הם "הבעלים" על ארץ ישראל.

אנחנו ילידי הדור הראשון של שרידי השואה שנתקבצו ובאו לארץ ישראל אחרי המלחמה ראינו את כל זאת בעינינו וחיונו על בשרינו, הרבה מלחמות והפגנות מכות רצח ובתי כלא היו מנת חלקנו, ולא היה לאל דינו להושיע כנגד ראשי השלטון שופטיהם ושוטריהם, אבל בחסד ה' על יראיו עמדו יראי ה' בכל הנסיגות וחירפו נפשם מתוך עוני ומצוקה להקים ולגדל דורות ישרים בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות על טהרת הקודש ונתקיים בנו הכתוב וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוץ, הדברים ארוכים ויודעים וכבר כתובים עלי ספר וקצר המצע מהשתרע כאן בזה. ברם, הרבה שחכה עושה, והזמן הוא

ג"כ גורם לשכחה, ובפרט בני הדור החדש אשר לא ניסה בכל אלה, ולא עולה על דעתו את אשר עוללו לנו אנשי שלטון הכפירה והרשע, ובמשך הזמן לא יבצר מאותם צעירים להתקרב ולהתחבר עמם לא רק בגין עבודה ומסחר אלא גם בקירוב לבבות ופיוס באמנם ישראל אעפ"י שחטא ישראל הוא, ותינוקות שנשבו הם, וכיו"ב מעצת היצר, ואמנם כן הוא האמת הם אינם אשמים כי כך גדלו אותם בבתי חינוך של המפא"י ומפ"ם הקומוניסטים חסידי סטאלין ימ"ש וגורויהם, אבל את הנעשה אין להשיב עד אשר יערה ה"ת רוח ממרומים וישובו כל אלו למקור מחצבתם אשר משם ניתקו בכח הזרוע.

לכן הזמין לנו ה"ת ברוב חסדיו שנה תמימה שבה ראו הכל בעליל את השנאה הכבושה היוקדת בשלטון ושלוחיו כנגד יראי ה', פשטו יומם ולילה על שכונותינו, היכו והרביצו בחמת זעם ואכזריות ולא חמלו על זקן טף ונשים

וכפסע עד לשפיכות דמים ממש, לרחובותינו בלבד נכנסו כקלגסים בסוסים וכלבים שוחרים לטרף, פרצו לבתי תורה ותפלה ולא חסו על חתן בחדרו וכלה בתוך חופתה וקנסו אלפים בגוף ובממון, וכל העם החילוני וכתביהם שמחו לאיד והריעו בשמחה, הסיתו ושיסו כדי להוסיף עוד שמן למדורה ועוד ידם נטויה ח"ו השם ישמרנו, זאת ראו עיני כל בית ישראל היראים ונוכחו לדעת כי בגלות מרה אנחנו גלות קשה יותר מכל גלויותינו, כל זאת באתנו ולא שקרנו בברית אלקינו, אלה ברכו ואלה בסוסים ואנחנו בשם ד"א נזכיר, וגם זו טובה גדולה נוכחנו לדעת את האויב המסתתר בדמות אוהב, יכירו וידעו בנינו וצאצאיו כי עלינו להתפלל ולזעוק אל אבינו שבשמים אולי ירחם אולי יחוס עם עני ואביון וישיב אהלי יעקב לגבולם ויושיענו למען שמו בבית משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

תורתן של אבות פרפראות מרבוה"ק הקדושים זיע"א

פרשת צו

ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הכרשן והאש על המזבח תוקד בו. לכאורה בו כמיותר. וי"ל עפ"מ"ש (אבות פ"ב) בטל רצונך מפני רצונו ועשה רצונך כרצונו. דהנה יש שתי בחינות בעובדי ה', אחד עובד ה' מיראה יראת עונש עוה"ז או עוה"ב או על מנת לקבל שכר, ועובד כזה הוא כעובד את עצמו, ב' עובד מאהבה. והנה העובד מיראה נזהר מלעשות עבירה שלא יגיע לו שום עונש, ועושה מצוות כדי שיגיע לו שכר, וזה כל חפצו ורצונו, ועובד כזה הגם כי הוא נזהר מעבירה אם מגיע לידו ועושה מצוה ג"כ אם מגיע לידו כי אם לא יעשה המצוה שמגיע לידו הוא ירא כי יהיה לו חטא על מניעת המצוה אבל אינו רודף אחרי המצוה, משא"כ העובד מאהבה כל הדברים בטלים אצלו לנגד אהבת ה' הבורע בקרבו לעשות נחת רוח לו, ומשתוקק תמיד לעשות רצון הש"ת. וז"ש 'בטל רצונך' שלא יהיה לך לעצמך שום רצון 'מפני רצוני' שלא יהיה רק רצון הש"ת, 'ועשה רצונך' רק 'כרצוני' לעשות תמיד רצון הש"ת.

והנה אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, כי לפעמים אדם חושב לעשות מצוה ועולה עבירה בידו, והנה קיימ"ל אם בעליו עמו לא ישלם, והנה מי שעובד מיראה הוא בעצמו בעל המעשה כי הוא עושה לעצמו ולאיש כזה משלמים לפי המעשה אם עושה מצוה משלמים לו שכר טוב משא"כ אם טעה ועשה עבירה יש עבירה בידו, משא"כ מי שעובד מאהבה גם העבירה אשר סבר לעשות בזה נחת רוח להקב"ה הוא ג"כ למצוה יחשב.

והנה אמרינו ג"כ אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה וכו' והנה האיש אשר עובד לתשלום גמול אם עושה מצוות ומעש"ט מחמת איזה תכלית עוה"ז אם אינו מגיע לו תכליתו אין מעשיו מתקיימים בידו כי הוא נופל מזה, משא"כ מי שאינו עובד רק מאהבה הוא עובד ה' בלי שום מונע ובל הפסק.

והנה על המזבח פ' רש"ז"ל אש תוקד, תמיד אש שנה"א בה תמיד וכו' היינו שתוקד בלי סוף ותכלית וזה היה רמז לעבודת ה' שיהיה בלי שום רצון ותכלית זולת לקיים מצוות ה', ודשן מכונים מעשים גרועים. וז"ש ופשט את בגדיו שלא יהיה לאדם שום רצון לעצמו ואך ולבש בגדים אחרים לעשות מצוות ומעש"ט עבור זולתו דהיינו לה' לבדו אז והוציא את הדשן וגו' אל מקום טהור שיהיה נחשבים לו הכל למצוה כי בעליו הקב"ה עמו הכל עשה רק לשמו ופי' והאש על המזבח אם יראת ועבודת ה' תוקד ב"ו בהאדם כאש על המזבח בלתי שום תכלית והנאה לעצמו רק לה' אז לא תכבה (שארית יעקב)

לפסח

זקינו רבינו מזידיטשוב זי"ע אמר (מובא באגרת להה"ק יודא צבי מראזדיל זצ"ל בשם חנונו), טעם מפני מה בפסח נדונינו על התבואה שכן פסח"ה ר"ת שמות הפרנסה שהם שם פא"י ר"ת פ'ותח א"ת ידיך ושם חת"ך

ס"ת של פות"ח א"ת ידיך ושם סא"ל והוא שם אחד מע"ב שמות והוא שם חת"ך בחילוף א"ת ב"ש ע"כ, ונראה לי לומר שלכן ג"כ ס"ת של שמות הנ"ל חת"ך סא"ל פא"י הוא ר"ת כ'הן ל'וי י"שאל ג' מצות דליל פסח שעל ידם נמשך ההשפעה והבן. (אור מלא)

לקריאת ה' ימי הפסח נמסר הסימן (מגילה לא). משך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא. נראה לרמז, דהנה גמרינו (קידושין ב.) קידושי אשה בכסף מגזירה שוה קיחה קיחה משדה עפרון, ואמרו חז"ל במדרש הביאו בעל הטורים (בראשית יח ז) שאברהם אבינו ע"ה נתודע ממערת המכפלה כאשר רץ אחר הבקר שנאמר ואל הבקר רץ אברהם שרץ אחרי למערה ואז נודע לו מקבורת אדם וחיה שם במערה ההיא. וזהו הסימן 'משך תורא' ע"י שנמשך השור מן אברהם וירץ מלפניו והוא אחרי ואז נתגלה לו מערת המכפלה עי"ז נמצאנו למדין מגזירה שוה 'קדש בכספא' שקידושי אשה היא בכסף כנ"ל. והנה ע"י שחטאו ישראל במדבר בחטא העגל נשלחו הבכורים ונפסלו לעבודה ונבחרו הלויים תתניהם, וזהו 'פסל במדברא' מכיון שעשו פסל במדבר זה העגל לכן 'שלת בוכרא' נשלחו הבכורים מן העבודה וק"ל. (בני שלשים)

והיא שעמדה לאבותינו בו. לכאורה נראה שקאי על דלעיל מיניה, אבל הנראה לי על פי מה שאמרו בספרים על פסוק והוא עבר לפניו וישתחו שבע פעמים עד גשתו עד אחיו (פ' וישלח), דהקשו איך השתחוה יעקב אל מול עשו שהיה ע"ז, ותיצו דבאמת לא השתחוה אל עשו אלא מול פני השכינה שהיתה עוברת לפניו כמו שהבטיח לו והנה אנכי עמך, והו"א נקרא השכינה, וז"ש והו"א היינו השכינה הקדושה עבר לפניו והשתחוה מול השכינה בטרם גשתו אל עשו אחיו שהיה ע"ז. והנה הקב"ה הבטיח ליעקב אבינו אל תירא מרדה מצרימה אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה, וי"ל עפ"י המשל (ע"ין למעלה בדרוש לסוכות) לבת מלך שזרקה בכונה כד של זהב לבאר כדי שיעלו עם כדה גם כד של בת העניה הגרוע, וזהו בכל צרתם לו צר להקב"ה כביכול צר ע"כ לא צר. והנה יעקב ירא אולי ח"ל לא יהיו בניו כדאים שיגאלו ואם יגאלו קודם זמנם ויתחייבו גלות אחר, ע"כ הבטיח לו אנכי ארד עמך ואם לא יגאלו בזכותם אגאל אותם בזכות 'אנכי' שהיא השכינה ואם יהיו מוכרחים ללכת לשאר גלות אנכי אעלך גם עלה משאר גלות, וז"ש 'והיא' היינו השכינה הקדושה 'שעמדה לאבותינו' בגלות מצרים לגאלם וזה יעמוד גם לנו במהרה בימינו. (שארית יעקב)

בענין הנזהר ממשוהו חמץ

כתב בספר דרך פקודיך מ"ע י (מצוות אכילת מצה חלק הדיבור אות ד): המדקדקים במעשיהם שלא לאכול כל ימות הפסח רק מהמצוה הנשמרת משעת קצירה אשרי חלקם, ורבים מבעלי תורה חכמים בעיניהם ואומרים שהוא חומרא

בלא טעם כי אין להחמיר רק במצות מצוה, אף אתה אמור להם כהלכות הפסח ליהרר ממשוהו חמץ, והנה השמירה משעת קצירה הוא שלא יבואו עליהם מים, ובאם לא נשמר הנה אין לוקחין אותו למצוה דחיישינן שמא בא עליו מים וקיבל חימוץ, הנה מחשש הזה מחמירין המדקדקים שלא לאכול מצה כזאת כל ימות הפסח וכו' ודבר גדול דיבר מרן האריז"ל כל הנזהר ממשוהו חמץ בפסח נשמר מחטא כל ימות שנה וכו' המחמיר בדבר ביותר שלא לאכול כל ימות החג רק מצה משומרת משעת קצירה הוא ג"כ מחשש איסור משוהו חמץ אפילו בספק ולא מטעם מצות שמורה ואשרי חלקו ותבא עליו ברכה עכ"ל.

וכתב ע"ז כ"ק אדמו"ר שליט"א בהגהותיו וז"ל: יסוד זה מובא בשם האריז"ל בספרי פוסקים וספרי מוסר וחסידות שכל הנזהר ממשוהו חמץ בפסח מובטח לו שלא יחטא כל השנה, וכו"כ הרב החיד"א בס' דבש לפי (מערכת ח' י"ח) בשם גורי האריז"ל, אבל בכתבי רבינו האריז"ל אין לזה מקור, ועי' באר היטב או"ח (סי' תמ"ז סק"א) שהביא הענין כלשונו כאן, וכתב בס' אמרי פנחס (סימן רנ"ב) שהיה הרה"ק ר' פנחס מקוריץ מקפיד על הבאה"ט שהעתיק בשם האריז"ל מובטח שלא יחטא וכו', כי איך אדם מובטח מהחטא ובכתבים לא כתוב רק יועיל שלא יחטא עיי"ש, ואכן במשנת חסידים מסכת ניסן (פ"ג מ"ד) מצינו זה הלשון, והשומר פסח מחמץ כהלכתו וכו' יועיל לנפשו מאד כל השנה ע"כ, ועיין בספר זכרון זאת להה"ק החוזה מלובלין (סוף פ' משפטים) עה"פ את חג המצות תשמור י"ל וכו' דהנה איתא בכתבי האריז"ל הנזהר ממשוהו חמץ מובטח לו שלא יחטא, ודאי יש בחירה כי אם מיירי באדם שאינו רוצה לחטוא הוא לו לתועלת וזהו את חג המצות תשמור כל השנה מלחטוא עכד"ה, ובס' פנים יפות (סוף פ' בא) עה"פ ושמרת את החוקה הזאת כתב מ"ש האריז"ל שהנשמר מחמץ בפסח יועיל לנפשו כל השנה להשמר מחטא, הרי שדייק וכתב להשמר מחטא ולא כתב מובטח לו, ובאמת המעין יראה שכן מדויק בלשון רבינו שכתב 'נשמר מחטא' וכו', ואעפ"י שגם לזה אין זכר בכתבים אבל ראייה לדבר מצינו בזה"ה (ח"ג רפ"ב ע"ב) ומאן דנטיר להון מחמץ ושאוור גופיה איהו נטיר מיצה"ר וכו', וכתב ע"ז המקדש מלך כאשר כבלנו מפי גבורת אור המופלא האריז"ל וזה"ל כי כל האיש השומר פסח כהלכתו אין שולט בו יצה"ר וכו', וכן כתב הרמ"ז שם, ובהגהות מהרצ"א על דברי החוזה"ק (עמ' ש"ז) כתב, זה הוא המקובל שמובטח לו שלא יחטא כל השנה עיי"ש, ובס' מורה באצבע להגהיד"א (סי' קצ"ו) כתב בסגנון אחר בטוח שתעלה לו שנה טובה, ויש אתי עוד דברים בזה ואכמ"ל. ועי' בני יששכר ניסן מאמר ד' דרוש ו' (עמ' ר"פ). ונודע הקושיא המפורסמת שהביאו האחרונים בשם הדברי החכמנית בת הגאון מהר"י הורוויץ מהמבורג דלפי דברי האריז"ל היא אירע לר' ישמעאל בגמ' (שבת יג.) שקרא והטה, הרי כתבו בתוד"ה ר' נתן אומר דהקב"ה שומר את חסידיו מאכילת איסור והלא במשוהו חמץ בודאי לא נכשל ר' ישמעאל, ועי' ס' דברי תורה (ח"ב אות קל"ד) שרצה ליישב דמ"ש האריז"ל אינו דוקא באכילה אלא הכונה בכל יראה וזהו אינו מיידי דאכילה עיי"ש, אבל המדיק בדברי רבינו יראה דגם הוא הבין דקאי דוקא על אכילה ודו"ק.

עובדות מרבותינו הק' בימי הפסח

השליך דהע"ה האבן במצחו היה דרך הטבע ליפול לאחריו והוא נפל לפני גלגל דוד על פניו כדי שלא יטריח אותו צדיק ושיוכל תיכף להרוג אותו, עי"ז עמד רשע אצל החכם כדי שיוכל לנקום תיכף נקמתו ממנו. (עטרת זקנים פ' תולדות להרה"ק ר' יחיאל מיכל בן הרה"ק ר' משה מסאמבור אחי רבינו מהרש"ה)

*

הרה"ק מהרי"א מקאליב היה מחותנו של הרה"ק מהרש"ה מזידיטשוב כי בנו ר' חיים משה לקח לאשה את הצ' רייזל בת הרה"צ מזידיטשוב. פ"א אכלו בסדר של ליל פסח אצל הרה"ק מקאליב, וראתה כי אחר התפלה הלך בבית הנה והנה עד שהגיע שעה י"א בלילה, והיה הדבר למורת רוח להרבנית רייזל הנ"ל שלא ראתה כזאת אצל אביה, פתאום ראתה כי חותנת פותח את החלון והנה באה עגלה רתומה ובה ישבו שרים ושרות והרה"ק קיבל את פניהם בשמחה ובסבר פנים יפות ואח"כ הכו עם הבייטש שבידם ויסעו משם, הרבנית כשראתה זאת כמעט שנתעלפה מרוב צער על התנהגות המזורה הזאת בליל הקדוש, וכשנסעה לבית אביה ספרה לו את צערה ואת מה שקרה אצל אביה, הסדר, אמר לה אביה דעי כי השרים והשרות היו האבות והאמהות, כי הרה"ק לא רצה לשבת לסדר עד שיהיה הקץ והרעיש עולמות עד שבאו האבות והאמהות ואמרו לו כי עדיין לא הגיע זמן הקץ. (עשר צחצחות מערכת ד')

סי' צג) לאחר שהביא את דברי הפאר יצחק ודן בהם כתב דבדואי כל זה אין מועיל להלכה למעשה לעשות שלא כדברי השו"ע אבל יש לומר דכל זה מצטרף ליתן טעם להמנהג שנהגו להקל בתענית בכורים על ידי סיום. ובמנהגי זידיטשוב הביא עוד מקור לדעתו של הפאר יצחק' שהגה"צ ר' ברוך רובין מברזדאויץ חתן הגה"ק הרב מנחם מנדל מזידיטשוב בנו של המהר"א כותב במכתב וז"ל, שמעתי מאיש נאמן ששמע מפי הרה"צ רבי שלמה מדאלינא ששמע מפי קדשו של העטרת צבי זצ"ל שאמר שהיה קשה לו להתענות בתענית ההיא תענית בכורות כי היכן שמעו של נס יוקבע תענית אדרבה על נס יש לקבוע יום טוב, עד שגילו לו מן השמים שנשתבשו כל הספרים בזה ומה שכתוב במסכת סופרים שהבכורים יתענו הוא טעות סופר וצ"ל הבכורים יתענו.

*

הנה הייתי אצל דודי הרה"צ הק' מו"ר הק' רבינו צבי נ"ע והייתי אצלו בזידיטשוב על הפסח, והייתי סמוך על שלחנו שנה ראשונה אחר החתונה והייתי מאוכלי שלחנו ג' שנים. ושנה ראשונה אמר על הסדר ושאל ממני מה היה מסדר בעל הגדה אחד חכם ואחד רשע שהרשע אינו היפך החכם כ"א שוטה, אבל אמר מפני זה עמד החכם אצל הרשע כמי ששהקב"ה עשה נס לדוד המלך ע"ה שגלית נפל לפניו כאשר

בערב פסח לא התענה רבינו מהרי"א מזידיטשוב וגם בנו הרה"ק ר' סנדר ליפא זצ"ל אע"פ שהיו בכורים, גם רבו רבינו מהרש"ה היה בכור ולא הקפיד על כך מפני שאמר שבמסכתא סופרים שממנו נובע זה המנהג של תענית בכורים בערב פסח נזקק טעות ובמקום הבכורים מתענים צ"ל הבכורים 'מתענים', פ"א ישבתי במסבתו של בנו הרה"ק הר' מנחם מענדל זצ"ל ונסתבבה השיחה על הדבר הזה ואמר בזה"ל הן אמנם הדין מובא בטו"ע אבל אין לנו לשכוח מי ומה היה רבינו מהרש"ה שאבי זצ"ל החזיק אותו כאחד מן התנאים, ואבי זצ"ל בעצמו היו לו כל המדרגות של המגיד הקדוש זצ"ל ממעורטש ואסור להרהר אחריהם. (פאר יצחק לר' מיכאל בראווער)

יש לדבריו שורש בירושלמי פסחים פ"ה ה"א שהעיד שם ר' מנא ר' יונה אבא הוה בכור ואכל בערב פסח, ועל רבי שלא אכל בע"פ לא חמץ ולא מצה אמר ר' נתנאלא שלא מפני שהיה בכור אלא מפני שהיה אסתנים דכד אכיל ביממא לא הוה אכיל ברמשא.

מן הראוי לציין שבספר נמוקי או"ח סימן ת"ע כתב על זה שאלו הם דברים תמוהים ואין לסמוך כלל על שמועה זו, אולם בספר שלמי מועד העיר שהגרש"ז אויערבך אמר שאכן קשה לקבל את דברי הרה"ק מזידיטשוב אולם כפי הנראה באמת נאמרו על ידו, וגם בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב

יפוצו מעינותך חוצה

מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

ספר שארית יעקב עה"ת

מאת רבינו יעקב פאנעט זצוק"ל אב"ד רעמיאג

חזון נפרץ בסביבה זו באותה תקופה, פעל בכל כחו במסירות נפש בבנין בית הכנסת ומקוה טהרה מהודרת, הדריך את בני עדתו באהבה ובמסירות בדרך הטוב והישר, גם יושבי הכפרים הסמוכים היו סרים למשמעתו ובלעדו לא ימים איש את ידו ואת רגלו, נהג נשיאותו ברמה ואם כי שיטתו היתה בדרכי נועם ושפה רכה כאב אל בניו היו העם מתייחסים אליו ביראה ואהבה כאחד ואיש לא המורה ארוב, פועתו אסר על הסוחרים בקהלנו לקנות כותב בחביות מחשש תולעים שא"ל לבדקם כראוי, ואילו הסוחרים טענו בפניו שנבדקו וגם בדקו הרבה חביות ולא נמצאה אף תולעת, ביקש הוא עצמו לבדוק והנה כשפתחו את החבית הראשונה מצאו מלאה תולעים ויהי לנס, ומאז פסק המסחר בזה.

כל ימיו נכספה נפשו לעלות לארץ הקודש ולהסתופף בשערי ציון וירושלים, והיה מנוי וגמור בדעתו לעשות כן אחר שישא כל צאצאיו, אולם לדאבון לב לא עלתה בידו כי בשנת תרנ"ט נחלש ונחלה וביום ש"ק י"ד ניסן ערב חג הפסח אחר הכנה דרבה לכבוד היום במלבושים נאים ומתוקנים בקדושה ובטהרה ובתפלה זכה עלה לקרן כליל לד' בשעת ציון והקרבת קרבן פסח, גברו אראלים ונשבה ארון הקודש, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים ואינו כי לקח אותו אלקים ומנו"כ בביה"ח ברעטיאג. מכל כתביו וחידו"ת בהלכה ואגדה לא נשאר בידיו רק הספר שארית יעקב עה"ת ומועדים, ויתר כתביו על ש"ס ושו"ע י"ל אתנו יודע עד מה, וחבל על דאבדין. הספר י"ל ע"י המכון במהדורה חדשה ובאותיות מאירות עינים בשנת תשנ"ח ובסופו נדפס קונטרס בשם מראש הרי"ם מאת אביו רבי יצחק משה זצוק"ל (300 עמ').

בשבעה זה ביום י"ד ניסן חל יומא דהילולא של רבינו יעקב פאנעט זצוק"ל בן רבי יצחק משה זצ"ל בן רבינו רשכבה"ג בעל המראה יחזקאל זע"א. רבינו נולד בשנת תר"ג ביישוב טינטעלניק, בצעירותו נסע ללמוד תורה אצל הגאה"ק מו"ה מנחם א"ש אבדק"ק אונגוואר ואצל הגה"ק היטב לב בסגיגט ובעיקר אצל דודו הגה"ק ר' מנחם מענדל מדעעש אשר בהיכלו נתגדל, אלו היו רבותיו המובהקים אשר יצק מים על ידיהם ונסמך מהם להוראה, לימים נסע להסתופף בצל מוך הדברי חיים מצאנז, בימי עלומיו שקד על תורתו יומם ולילה בהתמדה גדולה וגייעה רבה. בשנת תרכ"ז נשא את זוג' בת הנגיד המפורסם מו"ה יעקב צאדיק ז"ל מיישוב סענדזשארץ סמוך לעיר וואשארהעל.

ישב סמוך על שולחן חותנו ועסק בתורה, עוד בשבתו סמוך על שולחן חותנו וזהו שמשו בכל הסביבה ועניני איסור וזהו היו נחתים על פיו. היה כרוך אחרי דודו ורבו ר' מנחם מנדל מדעעש ובכל דבר קשה היה פונה אליו לקבל חות דעתו, והוא אף הועיד לו משורת רבנות ה"ה ישוב רעטיאג והסביבה שהיה חלק ממחוז הרבנות אשר תחת מרותו, בקיץ שנת תרל"ט בשנתו הל"ו עלה ונתעלה ליישב על כס הרבנות להיות אבדק"ק רעטיאג, והוא היה הרב הראשון בקהלה זו, מיד עם בואו החל רוח ד' לפעמו להקים עולה של תורה ולהטיב עם קהל עדתו ברוחניות ובגשמיות, בתקופתו גדלה ופרחה קהלת רעטיאג לשם ולתפארה והיתה למרכז של תורה וחסידות במשך עשרות שנים, הוא החזיר בלב הבעלי בתים אהבת תורה ועשות חסד, יסד להם תלמוד תורה לגדל בני תלמידי חכמים ואחר כך הקים ישיבה לבחורי חמד מן הסביבה והוא עצמו הרביץ תורה עד שזכה להעמיד דור של ת"ח מופלגים יראים ושלמים חסידים ואנשי מעשה, דבר שלא היה

הילוכם בקודש

עובדות ודנהגות מרבותינו הקדושים מקאסאן זצוק"ל

מנהגי ערב פסח

א. ביום י"ג ניסן לעת ערב הלך רבינו האור מלא להתפלל מנחה בבית הכנסת בהפאליש, ואחר התפילה הלך עם קהילת אנשים לשאיבת מים שלנו מהבאר העומדת בחצר שאפו שם המצות.

ב. רבינו שאב בעצמו את המים מן הבאר וכיסהו במטלית והובילו בעצמו להחדר שעמד שם החבית, ושפכו להחבית על ידי סינון במטלית אחר, ואחר כך שאבו שאר כל העם, הזקנים והמכובדים ואחריהם האבירים והבחורים עד שנתמלא החבית.

ג. בעת שאיבת המים ראו על רבינו רגש וחרדה, וכמה פעמים סיפר מה שאמר הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע בעת שאיבת המים שלנו, שאנו מאמינים שבמים שלנו אלו עוד נזכה לאפות המצות, ולעשות הקרבן פסח בירושלים וששאלו אחד הלא אין משיח בא בערבי שבתות וימים טובים, והשיב הה"ק הנ"ל הלא הרבה קושיות ואבעיות שנשארו בתיקן, ואנו מחכים שתשבי יבוא ויתרץ קושיות ואבעיות, ותהא זאת הקושיא גם כן אחת מהם.

ד. בבואו משאיבת מים שלנו התפלל ערבית ותיכף הלך לבדוק החמץ עם נר שעה, והרבנית הניחה העשר פתיתים כנהוג על פי האריז"ל, והמשמש עמד אצלו בעת שבירך הברכה, והוא בעצמו בדק את ביתו בחורין ובסדקין ממש, וכרע ושכב לבדוק תחת המטות ובכל מקום, והמשמש הלך אחר כך לבדוק בבית המדרש בשליחותו, ואחר כך אמר כל חמירא וגם הייתי רצון הנדפס בסידורים. ה. לבדיקת חמץ לקח רך נוצה, וקופסה של נייר.

ו. למחרת בחצות היום הלך למקוה ולבש בגדי יו"ט והלך לאפיית מצות מצוה אחר מנחה הלך לבית המאפה העירוני לאפיית המצות לעיסה הראשונה שפך בעצמו המים לתוך הקמח והתחיל לומר הלל בהתלהבות ורגש כדרכו בקודש, והוא חלק החתיכות העיסה, וגם לפעמים היה מנקר המצה, ובתוך עסקו אמר ההלל ביהוד עם הציבור כשעיניו פקוחות על עסקי המצות והמתעסקים וזוזם לעשות בזריזות ובזהירות, ואחר שגמרו פעם ראשונה אחר זמן מה שנה וגם שלש באמירת ההלל שבמשך האפיה אמרו שנים או שלש פעמים הלל.

ז. רבינו הרה"ק בעל בני שלשים זי"ע היה נוהג כשחל ערב פסח בשבת לאפות המצות כמנצאי שבת קודש. אמנם בנו רבינו האור"מ נהג גם אז לאפות המצות בערב שבת.

ח. רבינו הביא עמו ההושענות והטיל אותם תוך אש ההסקה. ט. אחר האפיה הביאו מביתו סדינים וכיסו בהם המצות ורבינו בירך ונטל חלה ולא אמר להפריש חלה מן העיסה, רק להפריש חלה.

י. אחר הפרשת החלה חלק לכל אחד מהעוזרים בעלי בתים שש מצות, וגם אנשים נכבדים שלא באו להאפיה ובאו או שלחו בעד מצות נתן להם, וגם ישישים ונכבדים שרבינו שלח להם לביתם ולבחורים נכבדים ומדקדקים מהעוזרים נתן שתי מצות ללחם משנה, ולמיוחדים ארבע מצות. יא. לעת ערב הלך עוד הפעם לטבול במקוה לכבוד יום טוב.

מפאת קוצר הידיעה לא יכולנו לכתוב מנהגי חג הפסח כי רבים הם ועוד חזון למועד א"ה.